

TEMA DEL DIA Pàgines 3 i 5

Patrimoni

FINALITZA LA RESTAURACIÓ D'UN DELS DOS OLIS LAUREDIANS ATRIBUÏTS AL PINTOR CATALÀ DEL XVIII

Viladomat somriu

L'obra mestra del barroc nacional **torna a Sant Julià** després d'una intervenció que li ha tornat els colors originals

EL PERIÒDIC
SANT JULIÀ DE LÒRIA

L'hauren de mirar dues, tres i quatre vegades, i encara és dubtós, molt dubtós que el reconeguin. Perquè la veritat és que s'asseblen com un ou a una castanya. Però són el mateix quadre: un oli monumental -fa 180 centímetres d'altura per 156 d'amplada- amb la Verge dels Dolors com a tema central i que Xavier Miralpeix, integrant de l'equip d'historiadors de l'art de la Universitat de Girona que tres anys enrere va posar nom i cognom als mestres de Canillo (Miquel Ramells) i d'Ansalonga (Jeroni d'Heredia), atribueix a Antoni Viladomat (Barcelona, 1678-1755). Ras i curt: el nom fonamental de la pintura catalana i espanyola de la primera meitat del XVIII, i per descomptat, l'obra mestra del barroc nacional. Fa només sis mesos, aquests Dolors eren la tela fosca, bruta i renegrada que veuen a la dreta de tot. Amb prou feines s'hi distingien les figures principals -la Mare de Déu, Sant Miquel i un màrtir desconegut, a la part superior; els àngels que trien els peccadors que se salvan de l'infern, al mig, i les pobres ànimes del purgatori, a baix- però els detalls i els colors havien quedat ocults sota una capa de tres segles de pols i fum i un grapat d'intervencions de dubtosa destresa que l'havien convertit en una obra muda, gairebé ilegible.

Però això era fa sis mesos, abans de passar pel taller ordinenc de la restauradora Mireia Garcia, que l'ha operat per compte del ministeri de Cultura i del comú lauredià. L'esplèndid resultat el tenen aquí dalt, i des de dijous torna a penjar a casa seva, a l'esquerra de l'altar de la parroquial de Sant Julià. No ha sigut fàcil, perquè el pacient va ingressar en un estat catatònic, gairebé terminal. Mirin només els detalls de l'abans i el després: el rostre de la Verge estava marcada per una cicatriu de 20 centímetres -ini que fos Alatriste després de Breda!- i també per una agressiva restauració anterior, amb reptints molt matussers que li havien deformat completament els tres facials. Més que la Mare de Déu, semblava -amb perdó- una cara de Bélmmez. La intervenció va haver de ser aquí radical: amb potents dissol-

► A dalt, els Dolors abans de la restauració; a l'esquerra, després de passar pel taller i tal com ja penja a la parroquial de Sant Julià. A baix, el rostre de la Verge i les ànimes del purgatori, abans i després de la intervenció.

vents i a punta de bisturi per eliminar els afegits, diu Garcia. Pitjor encara era la monumental costura de 77 centímetres que dividia en dues seccions la meitat inferior del quadre, precisament el sargit que unia els dos llenços que Viladomat va haver de cosir per obtenir prou superfície -estem parlant d'un oli de gran format i a l'època no existien llenços tan grans. Quan es va estripar aquesta costura, continua, «el restaurador

Fa sis mesos els Dolors eren una tela bruta, renegrada i quasi il·legible sota una capa de tres segles de pols i fum

de torn les va cosir amb fil i agulla, i va omplir els forats... i amb morter! Una carnisseria, vaja, per si no en tenien prou les animetes del purgatori amb les seves penes.

Les flames i les animetes

Fil, agulla i morter s'han quedat, és clar, al taller, i la intensiva neteja facial a què s'ha sotmès els últims mesos li han tornat el somriure i el color, si, però també han fet emergir

un nou grup d'ànimes que abans només s'intuïen i que constitueixen, per a Garcia, el fragment pictòricament més interessant de l'oli. Són un conjunt de rostres vagament esbossats que li conferixen profunditat i li donen un aire sorprendentment contemporani. Moltes d'aquestes figures quedaven fins ara amagades sota unes flames infernals afegides en una intervenció posterior a Viladomat. El dilema va ser aquí si respectar-les, aquestes flames, o retirar-les. I la solució, salomònica: s'han eliminat allà on impiden la lectura de les ànimes, i s'han conservat quan no molestaven com a testimoni, diu, de la història de l'obra.

Fins ara, totes aquestes aparicions formaven part del que es podia esperar d'una operació de cirurgia major com ha sigut aquesta restauració. Però la sorpresa d'aquests Dolors ha saltat on menys se l'esperava: al marc. Una peça que a l'època -segle XVIII- acostumava a ser estrictament funcional i que ens havia arribat amb una poc prometedora i renegrada capa de purpúria i resina blanca. A sota, i contra tot pronòstic, hi va aparèixer la policromia original, a base de tremp i or, que el converteixen en una peça rarissima. Fins aquí, el que es veu.

Passa a la pàgina 5

Patrimoni ▶ Finalitza la restauració de l'obra mestra del barroc nacional

Pàgines 3 i 5 <>>

Ve de la pàgina 3

La intervenció també s'ha ocupat del que no es veu però és igualment vital per a la conservació de la tela: la substitució del bastidor original de fusta per un de nou, d'alumini i recobert per una tela -atenció- microperforada i d'última generació que evita l'acumulació de pols i l'atac dels insectes, i que crea un microclima constant per limitar els efectes de la humitat. Resumint: que si ha resistit quasi tres segles pràcticament a la intempèrie, després de passar per les mans de Garcia al Viladomat laureïda li podem augurar una llarga, llarguissima vida. I això que la ubicació final tampoc no és la ideal: com totes les esglésies en ús, adverteix la restauradora, la parroquial de Sant Julià està sotmesa a variacions de temperatura i humitat que poden afectar el delicat equilibri intern de la tela: la tensió del llenç, per exemple. Per acostumar-lo en aquest estrès, es van reporduir al taller les condicions que es trobarà a partir d'ara al temple. I per si un cas, el nou bastidor incorpora un sistema que permet tensar-lo i destensar-lo simplement despenjant el quadre.

El lifting, en fi, permet des d'ara

mateix una còmoda lectura del quadre: l'arcàngel Sant Miquel -el mateix que avui tindrà feina als Pastorets laureïans-, la Mare de Déu amb una sola espasa -i no les set habituals amb què iconogràficament es representa als Dolors, una peculiaritat de la tela- i un màrtir de moment anònim. Això, a la banda del cel; a la del purgatori, amb les ànimes que demanen la intervenció dels àngels que fan la tria definitiva, hi ha el que sembla una reina -per la corona que gasta, a mà dreta-, un molt probable monjo, per la tonsura de la coroneta, i fins i tot un papa, a l'esquerra del purgatori.

Més enllà d'entendre l'escena sense necessitat de recórrer a la intuïció, com fins ara, la restauració servirà també per ajustar la

datació de l'obra: a falta de documentació escrita, Miralpeix l'havia datat inicialment cap al 1740. Una obra pertanyent de maduresa de Viladomat. Una vegada neta i polida, l'historiador ha avançat un parell de dècennis, fins al 1720, aquesta primera impressió. Una hipòtesi que faria els Dolors laureïans coetanis de les obres mestres de Viladomat: el cicle de sant Francesc avui al MNAC (1722) i la capella dels Dolors de Santa Maria de Mataró (1724). ■

Incialment datada al 1740, la restauració l'ha avançat fins al 1720 i la fa coetània de les grans obres de Viladomat

El Roser i sant Roc esperen tanda per passar pel quiròfan

Es més rudimentari que el dels Dolors, però també va sortir del taller de Viladomat

eva pintar Viladomat la totalitat de les dues teles, o són més aviat obra dels artistes del seu taller? Però sobretot, com s'explica la presència a Sant Julià de dues teles del gran pintor del XVIII espanyol?

EL PERIÒDIC
SANT JULIÀ DE LÒRIA

Al costat dels Dolors, li costarà lluir. I ara encara més, perquè el contrast és tan sorprendent com revelador: un, acabat de sortir del quiròfan; l'altre, amb la tanda agafada però sense dia ni hora. El cert és que Mireia Garcia ja té el projecte de restauració del Roser a punt; ara només falta que el ministeri convoqui les subvencions per al 2012, i que el segon Viladomat laureïdafiguri entre les prioritats de Cultura. Ja es veurà. De moment, i a falta de l'última paraula que sobre autoria i datació tindrà Miralpeix, podem matar l'espera amb unes dosis d'història recreativa per respondre als interrogants que la restauració ha deixat oberts:

VILADOMAT, UN TRIOMFADOR ANTISISTEMA / Pel que fa a la segona incògnita, Garcia relaciona els Dolors amb una peça de similar temàtica i també de Viladomat que s'ha documentat que penjava a l'antic convent de Sant Domènec de la Seu i perduda -però no destruïda, sembla- des de la guerra civil espanyola. Qui sap, especula la restauradora, si la persona que va encarregar els Dolors laureïans coneixia i admirava aquesta tela alturgellenca i en va voler tenir una de semblant a la parròquia... Pel que fa al pinzell, sosté Garcia -que d'altra banda qualifica Viladomat com a «gran dibuixant, cosa rara perquè era una disciplina en hores baixes a la Catalunya del XVIII»- que detecten mans menys habilitats que la del mestre en personatges com ara el màrtir anònim de la part superior dels Dolors, així com en l'home d'esquesnes del primer terme, a l'esquerra del purgatori.

Es tracta, en qualsevol cas, d'una obra molt més complexa, que transmet una considerable sensació de moviment i millor executada, en definitiva, que la del Remei, conclou. Un luxe sortit a més de la mà d'un artista antisistema i protoindignat, que es va mantenir sempre al marge dels gremis i que va anar sempre per lliure, però que va ser copiat i imitat durant tot el segle XX. Un mestre que des d'ara imparteix càtedra des de Sant Julià. ■